

**ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ**

Ўзбекистон Республикаси Олий ва
ўрта махсус таълим вазирлигининг
2012 йил “26” декабрдаги
“507” - сонли буйруғи билан
тасдиқланган.

АКТЁРЛИК САНЪАТИ (Турлари бўйича)

олий таълим муассасалари таълим йўналишлари ва мутахассисликлари махсус
фанлари педагоглари учун малака ошириш йўналишининг
ўқув дастури

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ

ОЛИЙ ТАЪЛИМ ТИЗИМИ ПЕДАГОГ ВА РАЎБАР КАДРЛАРИНИ ҚАЙТА
ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРНИНГ МАЛАКАСИНИ ОШИРИШНИ ТАШКИЛ
ЭТИШ БОШ ИЛМИЙ - МЕТОДИК МАРКАЗИ

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти ҳузуридаги педагог
кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази

Малака ошириш ўқув дастури Олий ва ўрта махсус, касб-хунар таълими йўналишлари
бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашининг
2012 йил “25” декабрдаги 4 -сонли баёни билан маъқулланган.

Тузувчилар: Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти профессор-
ўқитувчилари, сан.ф.н., доц. М.Юсупова, пед.ф.н., доц.
Ф.Аҳмедов, ТДПУ проф. п.ф.д. Н.А.Муслимов, ЎзМУ доценти.
п.ф.н. Ф.Т.Эсанбобоев,

Такризчилар: Ўзбекистон ёшлар театри бадий раҳбари Ўзбекистонда хизмат
кўрсатган санъат арбоби, доц. Н.К.Абдурахмонов
Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
“Санъатшунослик ва маданиятшунослик” кафедраси мудир
санъатшунослик фанлари доктори, профессор С.М.Қодирова

Ўқув дастурлари Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти
Илмий кенгашида тавсия қилинган (2012 йил 29 ноябрдаги 4-сонли
баённома).

Кириш

Дастур олий таълим муассасалари педагог кадрларининг касбий тайёргарлиги даражасини ривожлантириш, уларнинг илғор педагогик тажрибаларни ўрганишлари ҳамда замонавий таълим технологияларидан фойдаланиш бўйича малака ва кўникмаларини такомиллаштиришни мақсад қилади.

Дастур мазмунида олий таълимнинг долзарб масалаларини ўрганиш, глобал Интернет тармоғидан фойдаланган ҳолда ўқув жараёнига замонавий педагогик ва ахборот технологияларини жорий этиш, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойихалаш, педагогик маҳоратни ошириш, Ўзбекистоннинг энг янги тарихини билиш, фан, таълим, ишлаб чиқариш интеграциясини таъминлаш, тегишли мутахассисликлар бўйича илм-фанни ривожлантиришнинг устивор йўналишларини, илмий-тадқиқотлар ўтказишнинг самарали методларидан фойдаланишга ўргатиш асосий вазифалар этиб белгиланган.

Шу билан бирга олий таълим муассасалари профессор-ўқитувчиларнинг мунтазам касбий ўсишида интерактив методлар, педагогларнинг таҳлилий ва ижодий фикрлашини ривожлантиришга йўналтирилган инновацион методикалар, масофадан ўқитишни, мустақил таълим олишни кенгайтиришни назарда тутувчи техника ва технологиялардан фойдаланган ҳолда машғулотлар олиб бориш малака ва кўникмаларни ривожлантириш назарда тутилади.

Дастур доирасида берилган мавзулар тингловчилар педагог кадрларга қўйиладиган давлат талабларини, замонавий инновацион таълим технологиялари ва уларнинг турларини билишлари, талаба шахси ва унинг хусусиятини ҳисобга олган ҳолда таълимда индивидуаллик ва дифференциал ёндашувга эришувлари ва таълим жараёнларида муаммоли таълим, ҳамкорлик технологияси ва интерфаол усулларини амалда қўллай олишлари, ахборот технологияларидан таълим-тарбия жараёнида самарали фойдалана олиш кўникмаларига эга бўлишларини таъминлашга қаратилган.

Умумий тайёргарлик модули:

- Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим-тарбия масалалари;
- Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари;
- Таълим сифати менежменти.

Умумкасбий тайёргарлик модули:

- Олий таълим педагогикаси ва психологияси;
- Электрон педагогика асослари;
- Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат;
- Амалий хорижий тил.

Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Актёрлик маҳорати ва техникаси илғор йўналишлари;
- Саҳна нутқи фани машқ ва тренингларини модернизациялаш;

- Саҳна ҳаракати ва замонавий пластика.

Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули:

- Актёрлик маҳорати фанларини ўқитиш методикаси инновациялари;
- Актёрлик маҳорати фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш.

Танлов фанлари модули.

Курснинг мақсади ва вазифалари

Олий таълим муассасалари “Актёрлик санъати (Турлари бўйича)” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг мақсади – педагогик фаолиятга назарий ва касбий тайёргарликни таъминлаш ва янгилаш, касбий компетентликни ривожлантириш асосида таълим-тарбия жараёнларини самарали ташкил этиш ва бошқариш бўйича билим, кўникма ва малакаларни такомиллаштиришга қаратилган.

Олий таълим муассасалари “Актёрлик санъати (Турлари бўйича)” таълим йўналишлари ва мутахассисликлари умумкасбий ва махсус фанлардан дарс берувчи педагоглар малакасини ошириш курсининг вазифаси – педагогик кадрлар тайёргарлигига қўйиладиган талаблар, таълим ва тарбия ҳақидаги ҳужжатлар, педагогика ва психологиянинг долзарб муаммолари ва замонавий концепциялари, амалий хорижий тил, хорижий таълим тажрибаси, педагогнинг шахсий ва касбий ахборот майдонини лойиҳалаш, педагог кадрларнинг малакасини ошириш сифатини баҳолаш ишлари мазмунини ўрганишга йўналтиришдан иборат.

Курс якунида тингловчиларнинг билим, кўникма ва малакаларга қўйиладиган талаблар

Тингловчи:

- Ўзбекистон Республикаси Конституцияси, таълим соҳасида давлат сиёсати ва бошқа қонунчилик ҳамда ҳуқуқий-меъёрий ҳужжатларни;
- “Таълим тўғрисида”ги қонун, Кадрлар тайёрлаш миллий дастури ва бошқа қонун ҳужжатларининг қабул қилиниши, моҳияти ва аҳамиятини;
- мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясини;
- таълим тизимини ривожлантиришнинг устувор йўналишларини;
- таълим тизимида мулоқот ва коммуникатив жараёнларнинг шакл ва қонуниятларини;
- педагогик жараёнлар қонуниятлари ва шахсни ўқитиш, тарбиялаш, ривожлантиришнинг замонавий назарияси ва технологияларини;
- таълим соҳасидаги инновацияларни;
- жамиятни ва таълимни ахборотлаштириш технологияларини;
- актёрлик маҳорати фанининг мақсадини;

- бадийлик ва ҳаётий ҳақиқатга асосланган яхлит образ яратиш услубиётини;
- бадий асардаги образларнинг таҳлили асосларини;
- бадий тўқима шакллантириш ва ундан фойдаланиш услубиётини;
- сахна асарининг томошавийлик меъзонларини;
- бош ғоянинг томошабинларга етказиш услубини;
- бадий эстетик тарбиялаш воситаларини;
- актёрлик маҳоратига қўйиладиган замонавий талабларни;
- профессионал меъзонларни;
- актёрлик маҳоратида замонавий техника воситаларининг кучайиши тенденциясини;
- пайдо бўлаётган янги оқим ва йўналишларни;
- актёрлик маҳоратининг янги турлари ва қоришиқ жанрларини;
- актёрлик маҳоратини ўқитишда бошқа фанларнинг ютуқларидан фойдаланиш меъзонларини;
- етакчи актёрларнинг тажрибасида актёрлик санъатининг янги босқичлари ва бадий таъсирчанлик унсурларини.
- актёрлик маҳорати фанини ўқитишда сўнги йилларда эришилган ютуқларни;
- актёрлик маҳорати фанларини ўқитишда инновацион технологияларни;
- Республикада ушбу соҳада олиб борилаётган илмий тадқиқотлар ва уларнинг натижаларини;
- актёрлик маҳорати фанидаги ўзгаришлар ва инновацияларни;
- актёрлик маҳорати фанларини ўқитишдаги илғор хорижий тажрибаларни;
- ўқитувчининг инновацион фаолиятини;
- замонавий таълим методларини;
- электрон педагогика асосларини;
- педагогик маҳорат асосларини **билиши** керак.

Тингловчи:

- таълим-тарбия жараёнлари мақсадига эришишда муассасанинг фаолиятини таъминлаш;
- таълим-тарбия жараёнларини ривожлантиришга қаратилган инновацияларни ишлаб чиқиш ва жорий этиш;
- қабул қилинган қарорларнинг натижасини баҳолаш ва башоратлаш;
- таълим сифатини назорат қила олиш;
- ўқув-методик ҳужжатларни ярата олиш;
- таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологияларидан фойдаланиш;
- педагогик фаолиятга инновацияларни татбиқ этишнинг самарали шаклларини;
- замонавий педагогик технологияларни таълим жараёнига татбиқ этишни;
- виртуал лаборатория ишларини яратиш ва қўллаш;

- хорижий тилдаги манбалардан педагогик фаолиятда фойдалана олиш;
- электрон ўқув материалларини яратиш технологияларини билиши ҳамда улардан таълим жараёнида фойдаланиш;
- педагогларда касбий компетентликни такомиллаштириш жараёнида ўз-ўзини ривожлантиришга бўлган онгли эҳтиёжни шакллантириш;
- шахсий педагогик ва методологик маданиятни ривожлантириш;
- саҳна ҳаракати ва ундаги замонавий йўналиш ва услублардан фойдаланиш;
- фанда эришилган ютуқларнинг миллий мослашув метод ва воситаларини амалиётга тадбиқ қилиш;
- замонавий пластика унсурларидан фойдаланиш;
- талабаларга индивидуал тарзда замонавий пластика унсурларини сингдириш;
- талабанинг индивидуал пластикаси ва саҳнадаги ҳаракатини шакллантириш;
- пластик ва хореографик дастурларида миллий пластика унсурлари билан омехталигини яратиш;
- талабада ижод қилиш, ижодий изланиш жараёнларини йўлга қўйиш;
- “Актёрлик маҳорати” фанида рўй бераётган инновациялардан фойдаланиш;
- фан ўқитилишининг такомиллаштириш;
- фанни ўқитишдаги ўзгаришлар ва уларнинг ижобий натижаларидан фойдаланиш;
- янги усул ва услубларнинг кашф этиш;
- анъанавий таълим тизимини бойитиш ва модернизациялаш;
- фан ривожининг тенденцияларидан амалиётда фойдаланиш;
- сўнги йилларда “Актёрлик маҳорати” фанини ўқитишда эришилган ютуқлардан амалиётда фойдаланиш;
- инновацион ва замонавий педагогик технологиялардан фанни ўқитишда фойдаланиш;
- олиб борилаётган илмий изланишлар ва тадқиқотлар натижаларини амалиётга тадбиқ эта билиш;
- фандаги модернизация ва ўзгаришларни эгаллаб олиш ва мазмун-моҳиятини етказа билиш
- таълим жараёнини ташкил этиш ва бошқариш **кўникмаларига** эга бўлиши лозим.

Тингловчи:

- педагогик мониторинг олиб бориш;
- психологик-педагогик диагностиканинг замонавий методларидан фойдаланиш;
- Актёрлик маҳорати фанини ўқитишда педагогик технологиялардан фойдаланиш;
- замонавий педагогика усулларининг актёрлик маҳорати фанининг ўқитилишида ишлатиш;

- кўргазма куруллари яратиш;
- кўргазмали куруллардан фойдаланиш;
- шахсий ахборот-маълумот базасини яратиш;
- ахборот доскасини яратиш ва ундан фойдаланиш;
- актёрлик маҳорати фанлари инновацион ўқув машғулотларини лойиҳалаш, амалга ошириш, баҳолаш, такомиллаштириш;
- актёрлик маҳорати фанларини ўқитишнинг дидактик таъминотини яратиш;
- коммуникатив вазифаларни хал этиш технологиялари, касбий мулоқот усулларидан фойдаланиш, ҳамкорлик ишларини олиб бориш **малакаларига** эга бўлиши зарур.

Курсни ўқитишда замонавий ахборот ва педагогик технологиялар

Модуллари ўқитишда дарслик, ўқув қўлланмалар, маъруза матнларининг электрон версияларидан, электрон плакатлар ва бошқа электрон ресурслардан фойдаланилади. Машғулотлар семинар-тренинг шаклида олиб борилади ва кичик гуруҳларда ишлаш каби интерфаол методлардан фойдаланган ҳолда амалга оширилади.

Малака ошириш жараёни 144 соатни ташкил этади. Ўқув юкмаси ҳафтасига 36 соат этиб белгиланган. Ўқув курсини тугаллаган тингловчиларга Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16 февралдаги 25-сон қарори билан тасдиқланган давлат намунасидаги малака оширганлиги ҳақидаги сертификат берилади.

«Актёрлик санъати (Турлари бўйича)»

малака ошириш курсининг ўқув модуллари ва уларнинг таркиби мазмуни

I. Умумий тайёргарлик модули

1.1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг асарларида жамият ривожини ва таълим–тарбия масалалари.

И.Каримов асарларида жамият тараққиёти тўғрисида янги назарий концептуал ёндашувнинг илмий асослари. Ўзбекистон ижтимоий ҳаётини сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрлар хилма-хиллигига асосланиши. Жамият ривожланиш босқичлари. Мустақиллик ва ўтиш даврининг зарурияти. Тараққиётнинг “Ўзбек модели”нинг ишлаб чиқилиши, асосий принциплари. Жамият тараққиётини демократлаштириш ва модернизация қилиш. Эришилган ютуқлар ва унинг истиқболлари.

Демократик жамият қуришда ҳуқуқий давлат ва фуқаролик жамияти унинг муҳим шартини эканлиги. Мамлакатда демократик ислохотларни чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясининг

ишлаб чиқилиши, унинг асосий йўналишлари. Фуқаролик жамиятини ривожлантиришга қаратилган янги қонунлар ва ўзгаришларнинг аҳамияти.

Глобаллашув ва таълим-тарбия тизимидаги замонавий талаблар. Ахборот коммуникация тизими, замонавий педагогик технологиядан фойдаланиш ва унинг афзалликлари. Таълим-тарбиянинг миллий-маънавий негизлари, умумдемократик принципларга асосланиш, миллий ғоя негизларидан таълим-тарбияда фойдаланиш.

1.2. Таълим-тарбия жараёнларини ташкил этиш ва бошқаришнинг меъёрий-ҳуқуқий асослари.

Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси, Ўзбекистон Республикасининг “Таълим тўғрисида”ги Қонуни, “Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури”, Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонлари ва фармойишлари, Вазирлар Маҳкамасининг Қарорлари.

Давлат таълим стандартлари, классификатор, ўқув режалар, фан дастурлари, Олий таълим вазирлигининг низомлари, буйруқлари, йўриқномалар ва бошқа меъёрий ҳужжатларнинг мазмуни ва моҳияти.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг ваколатлари, Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг ваколатлари, маҳаллий давлат органларининг ваколатлари, Олий таълим муассасаларининг ваколатлари.

1.3. Таълим сифати менежменти.

Умумий сифат менежменти тушунчаси, асосий ғояси ва тамойиллари. Таълим сифати тушунчаси, тавсифлари, бошқариш функциялари ва босқичлари. Таълим сифатини юксалтириш воситалари.

Олий таълим тизимининг сифатига таъсир этувчи омиллар. Ўқув жараёни сифати. Профессор-ўқитувчиларнинг педагогик маҳорати ва илмий салоҳияти. Олий таълим муассасасининг моддий-техник таъминоти сифати. Олий таълим муассасасининг сифат сиёсати. Таълим маркетинги хизматлари сифати. Битирувчиларнинг сифати.

Олий таълим сифатини баҳолашнинг асосий йўналишлари. ОТМларнинг рейтинги. Ўқитувчи илмий фаолиятининг сифатини баҳолаш мезонлари. Ўқитувчининг маънавий-ахлоқий фаолиятини баҳолаш мезонлари. Мутахассислик фанлари бўйича ўқитувчининг услубий рейтинг баҳосини аниқлаш тартиби. Таълим жараёнини баҳолаш усуллари ва технологияси. АРМ ва кутубхона хизматини баҳолаш. Талабанинг «лавозим имконияти»ни баҳолаш услубиёти. Битирувчи талабаларнинг лавозим имконияти бўйича сифат тоифалари ва белгилари. Факультет ва кафедралар даражасида сифат менежменти.

II. Умумкасбий тайёргарлик модули

2.1. Олий таълим педагогикаси ва психологияси.

Олий таълим педагогикаси ва психологияси фанининг долзарб муаммолари. Таълим жараёни ягона тизим сифатида. Таълим парадигмалари. Педагогик тадқиқот методлари. Олий таълимни модернизациялаш ва оптималлаштириш. Таълим жараёнининг психологик ўзига хослиги. Ўқув мотивацияси ва таълим самарадорлиги. Шахс психологияси ва шахсга йўналтирилган таълим. Педагогик коммуникацияда психологик компетентлик.

2.2. Электрон педагогика асослари.

Ахборот – коммуникация технологиялари ҳақида тушунча, ахборот – коммуникация технологиялари воситалари. Янги ахборот технологиялари, ахборот тизимини бошқариш, ахборот тизимининг функционал ташкил этувчилари. Маълумотларни марказлашган ҳолда қайта ишлаш. Маълумотларни узатиш тизимлари ва уларнинг характеристикаси. Замонавий коммуникацион технологиялар. Таълим жараёнида ахборот-коммуникация технологиялар, интерактив технологиялардан фойдаланиш.

Ўқув мақсадли электрон воситаларни яратиш ва уларнинг сифатини баҳолаш, ўқув-тарбия жараёнининг ахборот-методик таъминотини ва ўқув муассасаси ташкилий бошқарув тизимини автоматлаштириш ва унинг истиқболлари, электрон ўқув материаллар базасининг тузилмаси ва таркиби, таълимий ИНТЕРНЕТ ресурслари ва улардан ўқув жараёнида фойдаланиш.

Педагогик дастурий воситаларнинг умумий таърифи. Электрон ўқув материаллари ва уларнинг турлари. Замонавий дастурлаш тиллари асосида электрон ўқув материалларини яратиш.

Аудиовизуал ахборот: табиати, манбалари, ўзгартирувчилар, ташувчилари. Ўқитишнинг аудиовизуал технологиялари: теле ва видеоконференциялар ва уларни ташкил этиш, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмалари, аудио, видео ва компьютерли материалларнинг банки, аудио, видео ва компьютерли ўқув қўлланмаларини яратишнинг дидактик принциплари. Ўқитишнинг интерфаол технологиялари.

2.3. Таълим технологиялари ва педагогик маҳорат.

Таълим технологиялари ва педагогик маҳоратнинг назарий асослари. Таълим технологияси ва шахсга йўналтирилган таълим турлари. Замонавий таълим (модулли, муаммоли, интерфаол, ҳамкорликда ишлаш, индивидуал, информатсион) технологиялари. Олий таълим муассасаларида аудитория ва аудиториядан ташқари таълимни ташкил этиш. Педагогга қўйилаётган замонавий талаблар, дидактик воситалар ва улардан фойдаланиш. Ўқитиш методлари. Маъруза, амалий дарс, лаборатория ва семинарларда ўқитиш технологиялари лойиҳалаш методи. Кейс стади талабаларни кичик гуруҳларда ишлашини ташкил этиш. Педагогик мулоқот маданияти ва психологияси.

Педагогнинг коммуникатив ва креатив қобилиятлари. Касбий компетентлик. Педагогик назокат ва одоб-ахлоқ. Педагогик техника. Нутқ техникаси ва маданияти. Педагогик низолар. Педагогик жараёни технологик лойиҳалаштириш.

2.4. Амалий хорижий тил

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2012 йил 10 декабрдаги “Чет тилларни ўрганиш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисидаги” қарорининг моҳияти ва тарихий аҳамияти. Чет тилларда эркин сўзлаша оладиган мутахассисларни тайёрлаш тизимини тубдан такомиллаштириш. Жаҳон цивилизацияси ютуқлари ва дунё ахборот ресурсларидан фойдаланиш. Халқаро ҳамкорлик ва мулоқотларни ривожлантириш. Таълим тизимининг барча босқичларида чет тилларни узлуксиз ўрганишни ташкил қилиш. Чет тилини эгаллаш даражаларининг Европа системаси (CEFR) ва унинг асосий даражалари. Сўз бирикмалари атрофида мулоқот. Сўзлашув ва эшитиш қобилияти. Ишда, ўқишда, бўш вақтларда бўладиган суҳбат малакасини шакллантириш. Эркин касбий мулоқот. Чет тилида илмий мунозара. Туризмга оид мулоқот. Йирик, мураккаб матнлар ва уларни тушуна олиш кўникмаси. Фикрни раво ифодалаш. Чет тилида бўлган интернет матнларининг асосий ғоясини тушуниш. Таржима хусусиятлари. Оғзаки ва ёзма таржима.

III. Умуммутахассислик бўйича тайёргарлик модули

3.1. Актёрлик маҳорати ва техникаси илғор йўналишлари.

Актёрлик маҳорати фанининг мақсади. Бадиийлик ва ҳаётий ҳақиқатга асосланган яхлит образ яратишга ўргатиш.. Бадиий асардаги образларнинг таҳлили. Бадиий тўқима шакллантириш ва ундан фойдаланиш. Саҳна асарининг томошавийлиги. Бош ғоянинг томошабинларга етказиш услуби. Бадиий эстетик тарбиялаш воситаси. Актёрлик маҳоратига қўйиладиган замонавий талаблар. Профессинал меъзонларга уйғунлик – ўз касбининг моҳир усталарини тарбиялашда етакчи омил сифатида. Актёрлик маҳоратида замонавий техника воситаларининг кучайиши. Пайдо бўлаётган янги оқим ва йўналишлар. Уларнинг турлари ва қоришиқ жанрлари. Актёрлик маҳоратини ўқитишда бошқа фанларнинг ютуқларидан фойдаланиш меъзонлари. Етакчи актёрларнинг тажрибасида актёрлик санъатининг янги босқичлари ва бадиий таъсирчанлик.

3.2. Саҳна нутқи фани машқ ва тренинглари модернизиациялаш.

Саҳна нутқи фанининг мақсади. Саҳна ва экран томошасида бадиий сўз. Жонли сўз орқали бадиий образ яратиш маҳорати. Асарнинг овози, услуб,

замон ва бошқа хусусиятларини аниқлаш услубиёти. Ижро услубини яратиш асослари. Саҳна нутқи замонавий меъзонлари. Бошқа тиллардан кириб келган сўзлардан фойдаланиш асослари. Янги талафуз ва жонли сўзнинг замонавий меъзонлари. “Саҳна нутқи” фанини ўқитишда содир бўлаётган инновациялар. Инновациялардан фойдаланиш. Фанни ўқитишда янги услубларни кашф этиш. Анъанавий услубларнинг бойиши ва модернизациялашиши. Ҳозирги замонда “Саҳна нутқи” фанида рўй бераётган ўзгаришлар. Фан ўқитилишининг янги босқичлари. Фаннинг эришган ютуқлари. Тилшунослар, адабиётшунослар, лингвистлар ва логопедларнинг бу йўналишда олиб борган изланишлари натижаси. Фанни ўқитишда янги оқим ва йўналишлар. Бу оқим ва йўналишларнинг турлари ва бошқа илмий изланишлар натижаларида амалиётда фойдаланиш услубиёти. Модернизация ва инновациялардан фойдаланишда маҳаллий шароит шартларини ҳисобга олиш.

3.3. Саҳна ҳаракати ва замонавий пластика.

Саҳна ҳаракати ва ундаги замонавий йўналиш ва услублар. Фанда эришилган ютуқларнинг миллий мослашув метод ва воситалари. Замонавий пластика унсурлари. Талабаларга индивидуал тарзда замонавий пластика унсурларини сингдириш маҳорати. Талабанинг индивидуал пластикаси ва саҳнадаги ҳаракатини шакллантириш услублари. Пластик ва хореографик дастурларида миллий пластика унсурлари билан омехталигини яратиш меъзонлари. Талабада ижод қилиш, ижодий изланиш жараёнларини йўлга қўйиш методологияси.

IV. Мутахассислик бўйича тайёргарлик модули

4.1. Актёрлик маҳорати фанларини ўқитиш методикаси инновациялари.

“Актёрлик маҳорати” фанида рўй бераётган инновациялар. Фан ўқитилишининг такомиллашиши. Фанни ўқитишдаги ўзгаришлар ва уларнинг ижобий натижаларидан фойдаланиш. Янги усул ва услубларнинг кашф этилиш омиллари. Анъанавий таълим тизимининг бойиши ва модернизациялашиши. Таълим сифатининг ижобий ўзгаришига ҳизмат қилувчи омиллар. Фан ривожининг тенденциялари.

4.2. Актёрлик маҳорати фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш.

Актёрлик маҳорати фанининг ўзига ҳослиги. Фанда педагогик технологиялардан фойдаланиш услублари. Замонавий педагогика усулларининг актёрлик маҳорати фанининг ўқитилишида ишлатилиши. Кўргазма қуролларининг яратилиш меъзонлари. Кўргазмали қуроллардан

фойдаланиш услублари. Ўқитувчининг ахборот-маълумот базасини яратиш услубиёти. Ахборот доскасини яратиш ва ундан фойдаланишнинг ижобий натижалари.

V. Танлов фанлари модули

Таълим соҳалари йўналишлари бўйича тингловчиларнинг эҳтиёжидан келиб чиқиб олий таълим муассасаси ҳузуридаги тармоқ марказлари танлов фанлар модулининг таркибий қисми ва мазмунини белгилайди.

Амалий машғулотларни ташкил этиш бўйича кўрсатма ва тавсиялар

Амалий машғулотлар олий таълим тизимида ўқув жараёни ва ўқув-услубий фаолиятни моделлаштириш ҳамда олий таълим педагогикаси ва психологияси, электрон педагогика асослари, таълим технологиялари ва педагогик маҳорат, амалий хорижий тил, актёрлик маҳорати фанлари ва уларни ўқитишнинг долзарб муаммолари ҳамда замонавий концепцияси, Актёрлик маҳорати ва техникаси илғор йўналишлари, улардан амалиётда фойдаланиш услубиёти, инновацияларнинг амалиётга тадбиқ қилинишида миллий хусусиятларнинг эътиборга олиниши, машқ ва тренинглarda ҳар тарафлама қамраб олиш ва индивидуаллик меъзонлари, сахна нутқи фани машқ ва тренингларини модернизациялаш, сахна ҳаракати ва замонавий пластика унсурларини ўргатиш услублари, актёрлик маҳорати фанларини ўқитиш методикаси инновациялари, улардан фойдаланиш, актёрлик маҳорати фанларини ўқитишда янги педагогик технологиялардан фойдаланиш, илғор хорижий педагогик тажрибалар мавзулари доирасида олиб борилади. Амалий машғулотлар замонавий дидактик таъминот ва лаборатория жиҳозларига эга бўлган аудиториялар ва маҳсус таъминланган ижодий устахоналарда, ҳамда Интернет тармоғига уланган компьютер синфларида ташкил этилади.

Мустақил ишни ташкил этишнинг шакли ва мазмуни

Тингловчи мустақил ишни муайян модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда қуйидаги шакллардан фойдаланиб бажаради:

- Реферат (модулга ажратилган соатлар ҳажмидан келиб чиқиб белгиланади).
- Такдимот (танланган мавзу асосида такдимот тайёрланади).
- Мутахассислик фани бўйича ўқув-дидактик материаллар тайёрлаш.
- Мутахассислик фани бўйича машғулотлар ишланмаларини лойиҳалаш.
- Даражали тестлар банкини яратиш.
- Кейслар банкини яратиш.
- Ижодий топшириқлар ишлаб чиқиш.

Мустақил иш мазмуни танланган мавзуга мос бўлиб уни бажаришда қуйидагиларга эътибор берилади:

Таркиби:

- титул варағи;
- кириш;
- асосий қисм;
- хулоса;
- фойдаланган адабиётлар рўйхати;
- илова (интернет тармоғидан олинган маълумотлар, амалий материаллар нусхалари, дарс ишланмаси ва б.).

Мазмуни:

- тавсия қилинган адабиётларни мутоала қилиш;
- мутахассислик фанларида инновациялардан фойдаланиш;
- мультимедия дарсликларини яратиш мезонлари;
- талаба билан индивидуал ишлашда педагогик маҳорат;
- касбий педагогика муаммолари;
- интернетда мавзуга оид маълумотларни излаш ва мутоала қилиш;
- малака ошириш курси давомида мустақил дарс олиб бориш;
- дарснинг маърузаси, тарқатма материаллари, технологик харитасини тайёрлаш;
- касбий педагогиканинг услубий таъминоти муаммолари;
- педагогик фаолиятда анъанавийлик ва инновациялар;
- ўзбек педагогик услубиёти ва унинг модернизацияси.

Мустақил иш мазмуни ва шакли йўналиш таркибидаги модуллар хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда кенгайтирилиши ва ўзгартирилиши мумкин.

Тавсия этилаётган мустақил ишларнинг мавзулари:

1. Актёрлик маҳорати фанининг ривожланиш жараёнлари ва воситалари.
2. Актёрлик фанини ўқитишда инновацион педагогик фаолият назарий асослари.
3. Педагогик технологиялардан актёрлик маҳоратини ўқитишда фойдаланиш услублари.
4. Актёрлик маҳорати фанини ўқитишда ҳорижий мамлакатлар тажрибалари.
5. Замонавий педагогик технологиялар орқали мутахассислик фанларини ўқитишни лойиҳалаш.
6. Компьютер тармоқлари.
7. Талабада актёрлик маҳорати йўналиши бўйича илмий изланишлар олиб бориш кўникмаларини яратиш методикаси.
8. Тадқиқотли топшириқлар методи.
9. Таълимни ташкил этиш турлари ва шакллари.
10. Актёрлик маҳорати фанининг дидактик таъминоти.

11. Ахборот – коммуникация технологиялари воситалари ва уларни таълим жараёнида қўллаш имкониятлари.

12. Яқка тартибдаги машғулотлар-мутахассислик таълимини ташкил этиш шакли сифатида.

13. Таълимни ташхис этиш.

15. Тарбия тамойиллари.

16. Электрон ўқув-методик материаллар мажмуаси, унинг тузилмаси ва таркиби.

17. Актёрлик маҳорати фанининг предмети.

18. Кадрлар тайёрлаш миллий дастури асосида актёрлик маҳорати фанининг вазифалари.

19. Актёрлик маҳорати фанини ўқитишда ўзбек мутахассисларининг услублари.

20. Ижодий изланиш жараёнлари ҳақида.

21. Кечинма санъатининг аҳамияти.

22. Роль устида ишлаш ва актёрнинг ўз устида ишлаши.

23. “Агарда” ва “берилган шарт-шароитларда фаолият юритиш”нинг замонавий машқ ва услублари.

24. Ролни таҳлил қилиш жараёнини бошқариш услублари.

25. Актёрнинг бадиий образ яратишда илмий изланишларини бошқариш.

Дастурнинг инфор­мацион-методик таъминоти

Модуларни ўқитиш жараёнида таълимнинг замонавий методлари, педагогик ва ахборот технологияларини қўлланилиши назарда тутилган:

- модуларнинг барча маърузалари бўйича замонавий компьютер технологиялари ёрдамида мультимедияли тақдимот тайёрлаш;

- амалиётдаги мутахассислар билан услубий учрашувлар уюштириш;

- замонавий сахна ва экран асарларини томоша қилиш ва актёрлик маҳоратини таҳлил қилиш;

- амалий машғулотларда педагогик ва ахборот-коммуникация технологияларидан кенг фойдаланиш;

- тингловчиларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш ва оммалаштириш назарда тутилган.

Адабиётлар:

1. Ўзбекистон Республикаси Конституцияси. – Т.: Ўзбекистон, 1998.

2. И.А.Каримов. Ўзбекистон миллий истиқлол, истеъдод, сиёсат, мафкура, 1-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.

3. И.А.Каримов. Биздан обод ва озод ватан қолсин, 2-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.

4. И.А.Каримов. Ватан саждагоҳ каби муқаддасдир, 3-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
5. И.А.Каримов. Бунёдкорлик йўлида, 4-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
6. И.А.Каримов. Янгича фикрлаш ва ишлаш–давр талаби, 5-жилд.– Т.: Ўзбекистон, 1997.
7. И.А.Каримов. Хавфсизлик ва барқарор тараққиёт йўлидан. 6-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1998.
8. И.А.Каримов. Биз келажагимизни ўз қўлимиз билан қураимиз, 7-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 1999.
9. И.А.Каримов. Оллоҳ қалбимизда, юрагимизда. – Т.: Ўзбекистон, 1996.
10. И.А.Каримов. Озод ва обод Ватан эркин ва фаровон ҳаёт пировард мақсадимиз, 8-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
11. И.А.Каримов. Ватан равнақи учун ҳар биримиз маъсулмиз, 9-жилд. – Т.: Ўзбекистон, 2001.
12. И.А.Каримов. Миллий истиқлол мафкура – халқ эътиқоди ва буюк келажакка ишончдир. – Т.: Ўзбекистон, 2000.
13. И.А.Каримов. Истиқлол ва маънавият. – Т.: Ўзбекистон, 1994.
14. И.А.Каримов. Тарихий хотирасиз келажаги йўқ. – Т.: Шарқ, 1998.
15. И.А.Каримов. Юксак маънавият – енгилмас куч. Т.: «Маънавият». –Т.: 2008.-176 б.
16. И.А.Каримов. Ўзбекистон мустақилликка эришиш остонасида. Т.: “Ўзбекистон”. –Т.: 2011.-440 б.
17. «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни, «Халқ сўзи», 1998 й., 15 май 2- бет.
18. Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар.- Т.:Ўзбекистон, 2000.
19. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2006 йил 16-февралдаги “Педагог кадрларни қайта тайёрлаш ва уларни малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш тўғрисида”ги 25-сонли Қарори.
20. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2011 йил 20 майдаги “Олий таълим муассасаларининг моддий-техника базасини мустаҳкамлаш ва юқори малакали мутахассислар тайёрлаш сифатини тубдан яхшилиш чора-тадбирлари тўғрисидаги” ПҚ-1533-сон қарори.
21. Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2012 йил 26 сентябрдаги “Олий таълим муассасалари педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 278-сонли қарори.
22. И.А.Каримов. “Миллий театримиз – ифтихоримиз”. Тошкент шаҳрида Академик Драма Театри янги биносининг очилиш маросимида сўзлаган нутқи. 2001 йил 30 август.
23. Б.Сайфуллаев, Ж.Маматқосимов. Актёрлик маҳорати. Т.: Фан ва технология, 2012.

24. К.С.Станиславский. “Актёрнинг ўз устида ишлаши”. Т.Хўжаев таржимаси С.Мухамедов муҳаррирлигида. Т. Янги аср авлоди. 2010
25. Маҳмудов Ж. Актёрлик маҳорати. Тошкент, 2005 й.
26. Кристи Г. Воспитание актёра школы Станиславского. Москва, «Искусство», 1968 г.
27. Немирович-Данченко В.И. Рождение театра. М., 1989 г.
28. Ризаев Ш. Саҳна маънавияти. Тошкент, 2000 й.
29. М.Умаров. Эстрада ва оммавий байрамлар тарихи. Т.: “Янги аср авлоди”. 2009.
30. Ж.Маматқосимов. “Оммавий байрамлар режиссурасида саҳна маданияти”. Т.: “Фан ва технология”. 2009.
31. Ф.Аҳмедов. “Оммавий байрамлар режиссураси асослари”. Т.: “Алоқачи”. 2008.
32. Х.Мирпўлатов. “Оммавий байрамлар режиссураси”. Т.: “Чўлпон”. 2008.
33. С.Турсунбоев. “Жаҳон театри тарихи”. Т.: “Фан ва технология”. 2008.
34. Ж.Маҳмудов, Х.Маҳмудова. “Актёрлик маҳорати асослари”. Т.: ЎзДСИ босмаҳонаси. 2008.
35. М.Мухамедов. “Актёрлик маҳорати асослари”. Т.: ЎзДСИ босмаҳонаси. 2008.
36. М.Исмоилов. “Актёрлик маҳорати ва актёрлик маҳорати бўйича ўтказиладиган амалий машқлар” Т.: Ўз РФААК босмаҳонаси. 2007.
37. У.Зуфаров. Саҳна талқини ва таҳлили. – Т.: Мусиқа. 2007.
38. М.Исмоилов. “Оммавий байрамларда бадиий безак”. Т.: Ўз РФААК босмаҳонаси 2007.
39. У.Қорабоев. “Ўзбек халқи байрамлари”. Т.: “Шарқ” нашриёт-матбаа акцидорлик компанияси бош таҳририяти. 2002.
40. Ж.Душамов. “Оммавий тадбирлар Актёрлик маҳоратиси”. Т. Ғ.Ғулом номидаги адабиёт ва санъат нашриёти. 2002.
41. Р.Усмонов. Актёрлик маҳорати . – Т.: Фан, 1997
42. Ж.Маҳмудов. “Саҳна композицияси алифбоси”. Т.: Ўзбекистон файласуфлари миллий жамияти нашриёти. 2006.
43. М.Раҳмонов., М.Тўлаҳўжаева., И.Мухторов. “Ўзбек миллий академик драма театри тарихи”. Т.: 2003.
44. М.Қодиров. “Ўзбек театри тарихи”. Т.: “Ижод дунёси”. 2003.
45. Ҳ.Абдусаматов. “Драма назарияси”. Т.: Ғафур Ғулом номидаги Адабиёт ва санъат нашриёти. 2000.
46. Ш.Ризаев. “Жадид драмаси”. “Шарқ” нашриёти-матбаа концернининг Бош таҳририяти, 1997.
47. Шарафиддин Али Яздий. “Зафарнома”. Т.: “Шарқ” нашриёт-матбаа акцидорлик компанияси бош таҳририяти. 1997.
48. М.Қодиров. “Томоша санъати ўтмишидан лавҳалар”. Т.: “Фан” 1993.

49. Ҳ.Абдусаматов. “Саҳна сардори”. “Шарқ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси бош таҳририяти. 2003.

50. М.Қодиров. “Навоий ва саҳна санъати”. Т.: “Ўзбекистон миллий анциклопедияси” Давлат илмий нашриёти. 2000.

51. “Театр” адабий-бадий, ахборот-реклама журнали.

Интернет маълумотларн:

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг Матбуот маркази сайти: www.press-service.uz

2. Ўзбекистон Республикаси Давлат Ҳокимияти портали: www.gov.uz

3. Ахборот-коммуникатсия технологиялари изохли lug'ati, 2004, UNDP DDI: Programme www.lugat.uz, www.glossaiy.uz

4. Ўзбек интернет ресурсларининг каталоги: www.uz

5. Infocom.uz электрон журнали: www.infocom.uz

6. Ziyonet

7. <http://www.teatr.ru>

8. <http://www.uzbekteatr.skm.uz>

9. <http://stanislavsky.by.ru>

10. <http://www.teatr-estrada.ru>

11. <http://www.teatr.com>

12. <http://www.aktor.ru>

13. <http://www.meyerhold.ru>

14. <http://www.mxat.ru>

15. www.press-uz.info

16. <http://www.uforum.uz/>

17. Ахборот ресурслар маркази <http://www.assc.uz/>

18. <http://www.xabar.uz>

19. www.edu.uz

20. www.pedagog.uz

21. www.tdpu.uz

ИШЛАБ ЧИКИЛГАН:

Олий таълим тизими педагог ва раҳбар кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини оширишни ташкил этиш Бош илмий-методик маркази

Директор

У.Ш.Бегимкулов

2012 й.

Ўзбекистон давлат санъат ва маданият институти хузуридаги педагог кадрларини қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази

Директор

С.А. Газиёв

2012 й.

КЕЛИШИЛГАН:

Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Таълим муассасалари бошқармаси

Бошқарма бошлиғи

Ф.К.Турдиев

2012 й.

М.Ў